

Dagmar
Benešová

Dětství
není jen tak

VYŠEHRAĐ

Dětství není jen tak

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Dagmar Benešová
Dětství není jen tak – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Dagmar
Benešová

**Dětství
není jen tak**

Dagmar
Benešová

Dětství
není jen tak

VYŠEHRAĐ

© Dagmar Benešová, 2026
Illustrations © Kateřina Urbanová, 2026

ISBN tištěné verze 978-80-267-3366-9
ISBN e-knihy 978-80-267-3367-6 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-267-3390-4 (1. zveřejnění, 2026) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-267-3391-1 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

*Věnuji svým dětem
Klárce, Mírovi a Ríšovi.*

Slasti prenatalu, svět babičky Miladky a oheň dědy Antonína

Moje maminka Dína byla frustrovaná skutečností, že obě její sestry jsou už pod čepcem. Teta Mína, maminčino jednovaječné dvojče, otěhotněla v šestnácti a od té doby své sestře neustále předhazovala, že má v sexuálním životě zpoždění. Můj potenciální otec měl navíc na podzim nastoupit dvouletou vojenskou službu. Zdálo se, že se okolnosti proti Díně spikly. Ostatně jako obvykle. Pak jsem zasáhla do vývoje událostí já. Coby tříměsíční zárodek jsem se stala záminkou k obřadu zvanému sňatek. Sňatek. Divné slovo. Něco mezi statkem a stětím.

Já sama nemám samozřejmě na svatební den svých rodičů vůbec žádné vzpomínky, ale častokrát jsem o něm slychala od maminky, která zdédila vypravěčský talent po svém otci Antonínovi. Odjakživa milovala napínavé detektivní příběhy a s oblibou si je vymýšlela. V jejím podání se detektivkou stával i obyčejný recept na bábovku, protože v některém vejci zaručeně číhala zrádná vražedná salmonela. A tak jsem čas od času slychala vyprávění o svatebním dnu, které se napětím vyrovnalo Erbenově *Svatební košili*. Důležitou roli v něm hrál bramborový guláš. Není to zrovna jídlo, které se dává na slavnostní menu, a tak se Díny velice dotklo, že ho její matka, moje babička Miladka, uvařila v ten jedinečný den. Zdálo se to být výsledkem nějakého tajného spiknutí, které mělo novomanželům pokazit jejich svatební štěstí. Jiné vzpomínky na tu mimořádnou událost, které by nějak narušily bramborovogulášovou brázdu v mém vědomí, jsem od maminky neslyšela.

Skutečnost, jak jsem se mnohem později dozvěděla, byla ovšem prozaičtější. Babička Miladka a děda Antonín netušili, co se chystá, a neměli tudíž patřičně připravený nejen jídelníček, ale ani svou psychiku. Když se těsně před obědem jejich dcera nečekaně dostavila s čerstvým manželem, babička nehnula brvou. Se svým pověstným stoickým klidem přidala na stůl dva talíře a šťastným novomanželům nezáludně nabídla, aby se nasýtli. Nebyla zvyklá dávat své pocity najevo.

To s dědou Antonínem věčně zmítaly emoce. Zbrusu nová situace ho rozplakala, a jeho porce guláše byla tudíž nejslanější. Nejenže si jeho dcera vzala komunistu a neměla svatbu v kostele, ale ani na ni své rodiče nepozvala. A to ještě chudák netušil, že jsem už na cestě já a že tak maminka konečně po letech „dohnala“ svou sestru Mínu. Nepříjemné vzpomínky na svatební oběd s bramborovým gulášem proto nepronásledovaly jen Dínu. Na rozdíl od ní o tom však ostatní raději mlčeli.

Je zvláštní, že přes svou vehementně proklamovanou averzi k bramborovému guláši ho Dína sama často vařila a nezdálo se, že by jí nechutnal. Její žal ze svatebního dne propukal naplno, když si dávala třetí porci.

Když jsem coby zárodek byla pětíměsíční, nastoupil můj tatínek Lubin službu v armádě. To už mi bylo jasné, že ze mě bude holka a zklamání tak jeho očekávání. Už jsem taky tušila, že zklamání i maminčino očekávání. Ta si přála sice holčičku, ale s modrýma očima. Jenže já jsem se přece chystala mít oči po dědovi Antonínovi.

Přes přepážku, za kterou byl vnější svět, jsem slýchala každodenní povzdechy babičky Miladky na dědovo bláznovství a maminčino hudlání na mého nepřítomného tátu. Byl to často se opakující dvojitý monolog, na který jsem reagovala nervózním kopáním.

Bláznivé kousky dědy Antonína jsem ale milovala. Doléhaly do mého děložního pelíšku jako zvučný zpěv, klaunské výstupy či pobavený chechtot. Tetelila jsem se jeho šťastnou nezáludností a ukládala jsem si do podvědomí svůj první,

podle ženské části rodiny však bohužel zcela nevhodný model chování.

Za dlouhých zimních večerů se u nás pravidelně scházely babky z okolí a děda jim svým krásným barytonem předčítal na pokračování z duchařských románů. Za tmy je pak galantně rozváděl do jejich domovů, protože po jeho hereckém výkonu prostě nebylo možné vydat se do tmy bez doprovodu. Předčítání se účastnili také všichni členové rodiny, tudíž i já. A tak jsem už od prenatalu milovala napjatou tajuplnou atmosféru a komediantství, které z dědy Antonína vyzařovalo.

Tehdy jsem ještě netušila, že mi na základě naší vnitřní příbuznosti jednou děda odkáže svůj staříčkový psací stroj značky Underwood. Stalo se tak v poslední fázi jeho života, kdy už jeho citlivá duše nezvládala krutou životní realitu a jeho mysl se začala ubírat cestami bez orientačních značek.

Na jedné z posledních návštěv, kterou jsme u něho vykonali v ústavu pro duševně choré, zoufale zapřísahal všechny přítomné, aby mě neokradli o jeho starý psací stroj. Ve skutečnosti o ten starý krám vůbec nikdo z rodiny nestál, ale dědu zřejmě pronásledovaly zmatené představy, podle kterých měla stará underwoodka cenu zlata. Snad mu přirostla k srdci proto, že ho po celý život živila. Snad ho v jeho potrhaných potrhých vzpomínkách oblažovala ta, ve které jsem jako malá holka ťukala dvěma prsty na stroji své pohádky o králíčkovi a jeho přátelích. Snad se mu ta vzpomínka stala symbolem idylické doby, kdy jsme byli spolu, a světlou trhlinou v tmavé pavučině, která čím dál víc opřádala jeho mysl. I pro mě bylo těch několik let, kdy jsem žila u svých prarodičů, rajskou dobou.

Předcházela jim moje drasticky dobrodružná cesta do lednově mrazivého světa. Zvuk, který mě vyvolával z bezpečí matčina lůna, byl úděsný. Znělo to, jako když řve šílená ocelová kráva. To houkala siréna, ohlašující konec pracovní doby v blízké továrně, aby mě bez pokryteckých cavyků uvedla do životní reality.

Po šestinedělí začala maminka pracovat. V socialismu to byla čestná povinnost uvědomělé ženy. Každé ráno vstávala

před pátou a pospíchala do továrny na oděvy, kde šila u pásu. Byla to oblbující stresující práce, totálně devastující lidskou osobnost. Potlačovala veškerou kreativitu a utupovala smysly, dělala z lidí poslušné a vyhaslé stroje. Maminka se tedy zapojila do pracovního procesu a o mě se starala babička Miladka. Ta, protože ji socialismus ještě nestačil převálcovat, se „válela celý život doma“, jak s oblibou říkávala Dína.

Babička toho moc nenamluvila, pokud si ovšem nestěžovala na dědu Antonína. Měla-li obecnstvo, ulevovala si historkami o jeho praštěných kouscích, nazývala ho „starým bláznem“ či „bláznivým dědkem“. Její zášť na mě nepůsobila nijak depresivně, protože jsem na ni byla zvyklá a brala jsem ji jako samozřejmou součást každodenní reality.

Děda s babičkou to spolu prostě neměli lehké. Věčně se dohadovali kvůli všemu: kvůli svým rodičům, hlavně matkotchyním, kvůli dětem (ten bídák děda babičce udělal hned čtyři!), kvůli dobytku – králíkům, praseti, koze, slepicím, morákám, kačenám, kočkám a jejich blechám. Dále se dohadovali kvůli drobným opravám v domácnosti, sousedkám, počasí, nákupům a církvi.

Církev byla vůbec velice oblíbeným tématem mých prarodičů, jelikož se jevila jako námět daleko vznešenější než kydání hnoje domácího zvířectva či sbírání klestí a šišek na otop. Skýtala možnost ospravedlnit a zdůvodnit žabomyší konflikty obou zúčastněných stran jaksi na vyšší ideové úrovni.

Děda chodil každou neděli do kostela a zpíval tam jako o život svým krásným hlasem. Mnohem později jsem pochopila, že to snad u něj nebyla ani tak otázka víry, jako únik do jiného světa. Přicházel tam ve svátečním obleku, se štramáckým kloboukem na hlavě; byl oblíbený, považovaný za pohledného, příjemného, vtipného a vzdělaného muže. Do kostela se utíkal před nerudným mlčením své ženy, které přerušovala jen tehdy, chtěla-li ho vypeskovat anebo si na někoho postěžovat. Nebyla ani příjemná, ani vtipná, ani oblíbená, neměla jedinou kamarádku. Do kostela nikdy nechodila. Myslím, že ani u ní to nebyla otázka víry. Neměla prostě ráda lidi. Tvrdila, že Bohu

je blíž v lese než v kostele mezi těmi pokrytci. Zřejmě mu zazlívala, že ty parchanty vůbec stvořil. Neměla s nimi dobré zkušenosti. Nechápala, že lidi si do jisté míry tvoříme každý sám tím, jak k nim přistupujeme.

Přesto jsem se u babičky a dědy měla náramně. Cítila jsem jejich lásku. Mě totiž měla babička Miladka ráda a pečovala o mě, jak nejlépe uměla. Dědala mi náhradní mámu, když ta moje plnila plán v továrně a pak si po té dřině potřebovala odpočinout. Babička odpočívat nepotřebovala, když se celý život válela.

Babička ráda a dobře vařila, její kuchařské umění bylo vyhlášené. Dědův kamarád dělal šéfkuchaře v grandhotelu Bristol ve Vídni. Když přijel navštívit rodinu, babička s dědou ho pravidelně zvali na oběd. Tvrdil, že babička Miladka je coby kuchařka jeho nedostižným vzorem. Někdy jsme si s dědou Antonínem na vídeňský grandhotel Bristol hrávali. Děda dělal číšníka, chodil prkenně s ubrouskem přes ruku, obsluhoval mě u stolu, klaněl se a říkal mi „madam“.

Babička zářila spokojeností, když si každý člen domácnosti přál k obědu něco jiného. To byla ve svém živlu. Nejvíc ji rozladilo, když všichni chtěli stejné jídlo, nebo ještě hůř, když tvrdili, že je jim jedno, co uvaří. To pak našťvaně třískala nádobím a mumlala si cosi nelichotivého. Děda oceňoval babiččino kuchařské umění halasně, ale způsobem, který vyvolával na její tváři spíš mračení než uspokojení.

„Smím to vylízat?“ halekal žertovně a babička mu honem odebírala talíř. Nechtěla, aby porušil stolovací etiketu, na kterou dbala, a rychle mu přidala další porci.

Drobné závady v domácnosti opravovala babička sama, protože děda byl manuálně nešikovný a nepraktický. Zatlouct hřebík byl pro něj problém a bylo téměř jisté, že by jeho pokus skončil zraněním. Při štípání dříví si jednou usekl polovinu prostředníku a ukazováku levé ruky. Zbylé pahýly mě vždycky fascinovaly.

Babička se taky starala o dobytek. Pašíka, kterého vypouštěli na dvůr, aby se trochu proběhl, jsem se bála. Jak by ne,

chrochtal příšerně, a navíc mě šokovalo, že žral kousky uhlí, které mu děda předhazoval. Trochu nesvá jsem byla taky z toho, jak babička cpala husám do krku šišky těsta, aby je vykrmila. Babička mlžila, že to mají rády, ale já jí moc nevěřila. Tušila jsem, že to není férové partnerství, krmit zvířata jen proto, aby skončila na pekáči. Zato králíky angoráky jsem milovala. Byli tak heboučcí a nadýchaní. Proti stříhání jejich chlupů na vlnu jsem nic neměla. Děda Antonín uměl sugestivně vylíčit, jak jim dělá dobře, když se nemusí potit v dlouhém teplém kožichu.

Babička Miladka prostě netoužila po vnějším světě, do kterého děda chodil na úřad a do kostela. Byla klidná a trpělivá, učila mě vyšívat, vystříhovat z papíru sněhové vločky a dělala jsem jí kuchtíka při vaření. Chodila jsem s ní taky k pumpě pro vodu, a když se tam na chvíli zastavila na kus řeči se sousedkami, vykláněl se děda Antonín z okna a halekal na celou ulici: „Tečééé těstóóó!“ To babička kvapně popadla plné kbelíky a nadávajíc na „toho starého blázna“ spěchala domů. Já jsem poklusávala za ní. Celou cestu nás pohánělo dědovo „Tečééé těstóóó!“ Když jsme doběhly domů, byla babička už tak rozlíčená, že nadávala a klela jako pohan. Děda se plácal do stehén a smál se. Pokaždé, když jsme šly s babičkou pro vodu a děda byl doma, se opakoval stejný scénář. Babička si proto dávala dobrý pozor, aby pro vodu chodila, když děda doma nebyl nebo měl práci. Děda se zase snažil babičku obalamutit a dělal, že odešel nebo pracuje, a přitom tajně hlídal, zda babička nejde pro vodu. Byla to taková jejich bojová hra, rituál, do kterého zapojovali celou ulici. Ten, kterému se podařilo přelstít druhého, byl přešťastný.

Babička Miladka mě brávala s sebou do města na nákupy a při té příležitosti jsme se stavovaly v cukrárně na rakvičky se šlehačkou. Bylo to nejen mlsání, ale i společenská událost, při které se milá paní cukrářka pokaždé upřímně divila, jak jsem zase vyrostla a jak jsem neuvěřitelně šikovná. Byla to babiččina přítelkyně ze školních let, takže její pochvalné proslovy byly částečně přátelské a částečně profesionální.

Mlsat a ještě přitom poslouchat chválu, to bylo pro mou dětskou dušičku opravdové blaho. Někdy mě babička posílala nakoupit nějaké maličkosti do vedlejšího obchodu paní Šotkové. I tam jsem se hrála v teplíčku chvály, jak už umím nakupovat, a navíc jsem si mohla vybrat za odměnu jeden z báječných barevných bonbónů, které trůnily vedle pultu ve velkých skleněných dózách se šroubovacími víčky. Paní Šotková nabrala bonbón, na který jsem ukázala, speciální lopatkou a zručně ho zabalila do kousku papíru. Doma jsem se s ním pochlubila babičce a schovala si ho, abych si na něm mohla smlsnout po obědě. Děda Antonín mi dělal nejen náhradního tátu, ale taky psa, který běhal po čtyřech kolem stolu, krásně štěkal, kňučel a roztomile ňafal babičce po lýtku. Babička se zlobila a nadávala. Děda se střídavě chechtal a střídavě kňučel na znamení žalosti, že babička nemá smysl pro humor a nechce mu dát cukříček, aby mohl předvést, jak umí panáčkovat.

Děda mně taky čítával dětská říkadla a básničky v knížce s Ladovými obrázky, až jsem je uměla všechny zpaměti. Sedávali jsme spolu na bedýnce na dříví vedle hřejících kamen. Houpával mě na kolenou a zpíval. Měl velké čokoládové oči, bronzovou pleť a krátké prošedivělé vlasy. Na bradě měl pichlavé strniště a pod spánkem velkou rudofialovou skvrnu. Ta skvrna mě fascinovala, dotýkala jsem se jí s nábožnou úctou a snažila se ji schovat pod svou malou dlaň. Nedařilo se mi to, vždycky někde kousek přečuhoval. Babička skvrně říkala „ohěň“ a tvrdila, že ji mají blázni.

Milovala jsem dědu Antonína a neuměla jsem si tedy představit nic krásnějšího než být bláznem. Jen mě zneklidňovalo, že já žádný „ohěň“ nemám. Děda měl ale ještě jeden vzadu na krku, a tak mě napadlo vyškemrat ho na něm. Dědu můj nápad nadchl, ale ujistil mě, že to vůbec nemusíme provádět tak složitě. „Víš,“ sděloval mi tajemně, „nejdůležitější totiž je mít ten ohěň uvnitř, a to ty určitě máš. Prostě to máme v rodině.“ Bylo to báječné zjištění, jen babičce to tak moc báječné nepřípadalo. Mamince Díně jsme to raději zatajili.

Když mi byly dva roky, vrátil se z vojny můj tatínek Lubin. Nějak jsme si nepadli do oka. Dvouleté dítě, ke kterému si ještě nevytvořil vztah, ho obtěžovalo a zdálo se mu rozmazlené. Po téměř třech letech vojenské služby si chtěl užívat, a ne spadnout do otcovských povinností. Po dlouhém násilném odloučení se rodiče toužili věnovat úplně jiné činnosti než péči o mrně. Když jsem je v noci dlouho marně volala, nezbylo než se počůrat. Dostala jsem pak za to od táty nářez, což skvěle korespondovalo s nechutí, kterou ve mně vůči němu od počátku pěstovala maminka Dína. Vzájemná averze nám s tátou vydržela patnáct let. Pak vážně onemocněl, a jeho žebříček hodnot se totálně změnil. Najednou jsem se v něm nečekaně ocitla na jedné z nejvrchnějších příček.

V naší domácnosti začalo být s tátovým příchodem těsno. Bylo to jako v pohádce o dědečkově ztracené rukavici, ve které postupně hledají azyl promrzlá zvířátka. Když se po myšce, žabce, zajíčkovi, lišce a vlkovi dostaví medvěd, stane se situace neudržitelnou. I nás teď bylo šest v domečku mých prarodičů, který měl kuchyň a dvě místnosti: babička Miladka, děda Antonín, jejich nejmladší syn a můj strýc Tonin, já a moji rodiče. Je nad slunce jasnější, že v takové domácnosti nemohl mít nikdo soukromí. Babička s dědou ho vlastně neměli nikdy, a tak jim to ani nepřišlo, zato moji rodiče teď soukromí nutně potřebovali.

Lubina situace přiměla k mužnému činu. Sehnal podnájem sestávající z kuchyně, ložnice a padacího záchodu na chodbě sdíleného s domácími. Podnájem měl strategicky geniální polohu: nacházel se necelých dvě stě metrů od domku mých prarodičů. Dína s Lubinem se tedy přestěhovali do nového domova, aby získali vytoužené soukromí. Pro mě se toho moc nezměnilo, protože mě u babičky a dědy jaksí zapomněli. Moje postýlka zůstala tam, kde byla až do té doby: v babiččině a dědově ložnici. Stěny v ní byly vymalované blankytně modrou barvou. Byly na nich bílé obláčky, které mi připomínaly nadýchané angorské králíčky, z jejichž chlupů nechávala babička dělat heboučkou šimravou vlnu. Mezi obláčky byly

namalované velké luční květy: červené vlčí máky, modré chrpy a žlutobílé kopretiny. Nedovedu si představit krásnější místo pro idylické dětství. Když babička večer před spaním zhasla lampu, zmizely obrázky ve tmě. Ležela jsem na zádech uprostřed postýlky a pevně zavírala oči. Před víčky se mi míhaly rudé mžitky a vytvářely pohyblivé měnící se obrazce. Snažila jsem se nemyslet na velkého černého psa s ohnivýma očima z pohádky *O křesadle*, který se ve tmě objevoval pod mou postelí. Musela jsem si dávat pozor, abych nevysrčila ani prstík přes okraj pelesti, protože by mi ho jistojistě uňafnul. O víkendech jsem bývala s rodiči v novém domově. Zvykala jsem si tam dost těžko a ráda jsem se v neděli večer vracela k babičce a dědovi.

Maminka chodila do továrny na směny a táta dojížděl do zaměstnání a vracel se až večer. Nastoupil na místo na sekretariátu Strany v okresním městě. Na rozdíl od maminky neřídili jeho práci geniální normovači, kteří ohodnotili dílčí pracovní výkon po ránu odpočaté šičky na pár haléřů, ani straničtí agitátoři a vedoucí brigád socialistické práce, kteří nutili nebohé dělnice plnit už tak nelidský údernický plán na sto dvacet procent. Maminka se od výrobního pásu nemohla hnout, ani aby si doběhla na záchod, ba nestihla by se při práci svlažit ani hitem vody, i kdyby bylo dovoleno u pásu nějakou sklenici mít. Během krátké přestávky musely vyčerpané švadlenky podstoupit ponižující boj o nedostačující počet záchodových mís a přitom zhltnout chleba se sádlem. Dína se vracela domů vyčerpaná, zlomená a nervózní a nastupovala druhé pracovní kolo v domácnosti. Svému krásnému muži šila fešné popelínové košile, uklízela, prala, žehlila a vařila Lubinova oblíbená jídla.

Po návratu z vojny se už táta neshledal se svou štíhlounkou dívkou, Díniny tvary se po porodu zakulatily. Před svatbou si Lubin moc neužil, nebylo kde. Když konečně z mezí zmizel pro milování nepraktický sních, byla jsem narychlo počata já. Jakmile rodiče zlegalizovali svazek nejen svůj, ale nás tří navzájem, už bylo sice kde, ale já jsem fungovala jako překážka.

Zato teď, když jsem byla odložena u prarodičů, si mohl nadřazený Lubin konečně užívat Díniných kyprých tvarů. Vstával o dvě hodiny později než maminka, jen aby doběhl vlak, ve kterém se ještě sladce dospal. Na pracovišti si dal v bufetu káfičko a buržoustskou snídani a teprve pak začal zvolna kout proti buržoustům stranické pikle. Laškoval s odpočatými načančanými absolventkami obchodní akademie, které věnovaly velkou část pracovní doby svému zušlechťování, aby se zalíbily veledůležitým a vlivným stranickým funkcionářům. Táta byl zatím na sekretariátu jen v té nejnižší pozici, ale byl krasavec a svůdné lasičky si na něm rády piloaly svou taktiku svádění. A tak si Lubin svůj spravedlivý boj s třídním nepřítelem zpeshřoval příjemným flirtováním. Domů se vracel večerním vlakem s pocitem spokojené důležitosti, rozdychtěný a natěšený.

V počátečním období, kdy i Dína myslela jen na svého muže, si užívali nabytého ničím nerušeného soukromí. Pak se v jejich vztahu začaly projevovat rozdílně strávené dny. Dína bývala už večer po celodenní lopotě unavená a nezřídka našťvaná na svého mistra, na průbojnější spoludělnice, na svou matku či na mě. Lubin neměl náladu poslouchat Dínino stěžování. Býval naopak odpočatý, v zaměstnání ho obletovali a lichotili mu, a doma čekal pokračování obdivných tanečků pilné včelky kolem trubce. Cítil se dotčený, pokud nebyl uspokojen. To pak odcházel do protější hospody posílit své mužné sebevědomí.

Pradědeček Bohumil

a nejsmutnější Vánoce

Babička Miladka mě často brávala na návštěvu ke své matce Magdaleně, která už byla staříčká a téměř slepá. Bydlela v domku u řeky, ve čtvrti zvané Kočičina. Ten název probouzel mou dětskou fantazii. Představovala jsem si, jak tam místo lidí žijí v domech kočkolidi, tedy velké kočky, co chodí po zadních a oblékají se a chovají jako lidé. Skutečnost byla mnohem prozaičtější. Název čtvrti byl odvozený od kamenného dláždění, takzvaných kočičích hlav.

Prababička Magdalena svůj domek prodala, ale měla v něm výminku. Noví majitelé jí podle dohody pomáhali. S postupem času to bylo třeba stále častěji a ve stále větší míře. Proto také naše návštěvy musely být čím dál častější, až se ukázalo nutné přestěhovat prababičku k nám.

Pro mě byla záhadná, tolik vzdálená v čase. Ostýchala jsem se jí a snad i trochu bála. Byla ztělesněním pokory, odevzdaná čekatelka v předpokoji na onen svět. Drobnouká vetřelá stařenka s řídkým cůpkem zatočeným do drdůlku. Fascinovaně jsem pozorovala, jak jí babička ten dlouhý cůpek zaplétá. Zdál se být ze stříbrných a zlatých drátků. Když byla prababička Magdalena mladá, měly její vlasy barvu mědi a byla prý výjimečně krásná. Děda Antonín mi občas svým nenapodobitelným způsobem vyprávěl prababiččin životní příběh.

Magdalena byla nejmladší ze čtyř dětí bohatého sedláka. V sedmnácti letech byla s rusými vlasy, bělostnou pletí a zelenýma očima nejkrásnější děvče široko daleko. Její otec ji však

držel zkrátka. Statek připadl prvorozenému synu Josefovi a Magda musela tvrdě pracovat, kde bylo třeba. Každoročně jezdila s otcem do Vídně na předvánoční trh prodávat kapry z jejich vlastních rybníků. Padla tam do oka jednomu florentskému malíři, postaršímu váženému mistrovi. S otcem se domluvil, že smí krásnou prodavačku ryb namalovat. Vyneslo to víc než zisk z prodeje kaprů.

Příští rok měl malíř ještě lákavější nabídku: vezmou si se ženou Magdu k sobě. Byli bezdětní a Magda by jim dělala společníci a stála modelem za domluvený plat. Nabídka byla tak skvělá, že si plácli. A tak Magda strávila deset let v úplně jiném světě, než na jaký byla doposud zvyklá. Procestovala se svými pěstouny Evropu, naučila se italsky, oblékala se do nádherných šatů. Mistr posílal každého půl roku otcí dohodnutou sumu a stejnou sumu dostávala i Magda. Našetřila si tak na pohádkové věno.

Magdin otec investoval veškeré peníze do statku. Ale okolnosti se tam vyvíjely prapodivným způsobem: Magdin nejstarší bratr Josef se zamiloval do chudé dívky z místní pastoušky. Jí se ale nelíbil, milovala Josefova čeledína. Její rodiče na ni však naléhali tak dlouho, až se podvolila a vzala si Josefa, nebo spíš jeho statek. Bylo to nešťastné manželství a skončilo tragicky. Josefa jeho žena odmítala a oba se trápili. Za několik let kopl Josefa kuň tak nešťastně, že to Josef nepřežil. Mladá vdova, jejíž poměr s čeledínem pokračoval po celou dobu manželství, si za čas svého milého vzala, a statek se tak ocitl v cizích rukou. Magdini rodiče, kteří žili na výminku, to nesli těžce. Přestože měli čtyři děti, jejich majetek, děděný po generace, se dostal do rukou ženy, která způsobila neštěstí jejich syna.

Po smrti florentského malíře se Magda vrátila domů. Nebyla tam ale vítaným hostem. Naštěstí měla své našetřené peníze, a tak nebyla odsouzená žít z nevládné milosti své švagrové jako její rodiče. Rozhodla se, že se provdá. Zajela do města k dohazovači a domluvila s ním podmínky sňatku. Na vdávání už byla stará, bylo jí skoro třicet. Nabídla své věno s tím, aby dohazovač našel spolehlivého muže,

který je nepromarní. Muž měl být pracovitý a slušný; to byla Magdina jediná podmínka.

Nepadlo ani slovo o tom, jak by měl ženich vypadat. Magda byla natolik moudrá, že věděla, že na vzhledu nezáleží. Důvěřovala dohazovači, který měl výbornou pověst. Byla pevně rozhodnutá odejít z rodného domu a nedopustila, aby se její plánovaný odchod něčím zhatil. Měl to být čistý řez a brala na sebe riziko, že to může být řez do živého. Její další podmínkou bylo, že se uvidí se svým ženichem až ve svatební den, kdy pro ni přijede a odveze ji do kostela. Nechtěla také, aby dohazovač poskytl ženichovi jakoukoli informaci o jejím vzhledu; zdálo se jí to poctivé a spravedlivé, a i v tomto směru se dohazovač zachoval v souladu se svou solidní pověstí.

Můj pradědeček Bohumil byl pracovitý a slušný. Dohazovač splnil svou úlohu profesionálně. Bohumilovi bylo přes třicet. Byl pohledný s dobráckýma tmavomodrýma očima, černými vlasy a knírkem. Po úrazu napadal na nohu. Vyučil se pekařem a rád by si založil vlastní živnost. O tom mohl do té doby jenom snít, stejně jako o vlastní rodině. Z finančních důvodů si nemohl dovolit ani jedno, ani druhé. A teď přišla ta neskutecná nabídka. Byl za ni tak vděčný, že ho ani na chvíli nenapadlo přemýšlet, co za ní vězí.

Magdalena si sbalila své věci. Ráno před vdavkami vstala časně a vydala se na poslední procházku z rodného domu. Na louce si natrhala kytici kopretin, svých oblíbených květín, se kterými ji v minulosti mistr několikrát maloval. Oblékla si překrásné zelené šaty z benátské krajky – podobné měla ve městě pouze paní hraběnka –, učesala si své nádherné vlasy a čekala na ženicha.

Ženich přijel v bryčce. Magda oknem viděla, jak míří kulhavým krokem k domu a nese jí svatební dar. Srdce se jí sevřelo a na chvíli se jí udělalo mdlo. Bylo zvykem, že ženich daroval nevěstě boty. Bohumil nechal udělat krásné kozinkové šněrovací botky pro postarší slečnu. Bylo náhledné, že když zůstala starou pannou i přes své veliké věno, nebude nijak přitažlivá a její nožka bude spíš většího čísla. Magdalena,

která měla nožku jako Popelka, neměla ty boty nikdy na noze. Jako vzácný dárek ale visely v předsíni na stěně jejich nového domova.

Bohumil si myslel, že je připravený na všechno. Vidina vlastního pekařství a vlastní rodiny byla pro něj něčím, v co nedoufal ani v nejtajnějších snech, a bylo mu jasné, že tolik štěstí musí být něčím vyváženo. Ať už jeho žena bude chromá, nebo ošklivá, na vzhledu přece nezáleží. Bude ji milovat a do smrti jí bude vděčný. Ale ukázalo se, že na všechno připravený nebyl.

Když vstoupil do domu, zažil šok, ze kterého se už nikdy úplně nevzpamatoval: před ním stála dívka, jakou jaktěživ neviděl. Vypadala na dvacet a bylo to nejkrásnější stvoření, s jakým se kdy setkal. Rychle se vzpamatoval a uvědomil si, proč přišel. Pozdravil, představil se a čekal, že přivedou jeho nevěstu. Místo toho mu Magdalena podala ruku a Bohumil málem omdlel, když uslyšel, že jeho nevěstou je ona. Celý obřad prožil jako ve snu.

Pradědeček Bohumil svou ženu nikdy nepřestal zbožňovat. Když každý rok odjela na dvoudenní návštěvu ke svým rodičům, nevzal celé dva dny do úst jediné sousto. Tesknil jako pes, kterému odejde jeho pán.

Nejsem pokřtěná, což není nic zvláštního. Ale když nedali pokřtít babičku Miladku, která se narodila v roce 1905, bylo z toho pozdvižení. Její otec, můj pradědeček Bohumil, tak porušil mnohasetletou rodinnou tradici. Mohl si to dovořit, přestože byl pekař a obživa jeho rodiny záležela na přízni zákazníků. I když prodával pečivo samým bohabojným občanům, neztratil ze zákazníků ani jediného. Lidé mu totiž přezdívali Lidumil a zdá se, že jméno, které si vysloužil, mělo větší váhu než to, které dostal při křtu.

Pradědeček přestal věřit v křesťanského Boha poté, co ho mniši vyklopili na hromadu mrtvol u italského Terstu. Ve snaze uchránit město před tyfem nakládali na vozy spolu s mrtvými i umírající a vyváželi je na pole za město. Na samém pokraji vědomí tak pradědeček Bohumil zažil na vlastní kůži apokalypsu i den posledního soudu. Ze zatracení ho nepozvedl Bůh,

ale Cikáni. (Slovo Cikán bylo proto v naší rodině po generace vyslovováno s úctou.) Bohumil vzpomínal, že ho vykoupali v ledové řece a pak o něj mnoho měsíců pečovali. Krmili ho, přebalovali, ošetřovali a léčili bylinkami, dokud nebyl schopný se zase postavit na nohy. Od té doby nešel už nikdy do kostela. „Bůh je láska,“ říkával, „musíme ho hledat ve svém srdci, a ne v kostele.“

Bohumil byl sirotek od desíti let, kdy oba jeho rodiče zemřeli na cholera a zanechali po sobě tři malé děti. Ty byly přiděleny do rodin řemeslníků jako učedníci za byt a stravu. Bohumila si vzal k sobě pekařský mistr. Bohumil sice musel tvrdě pracovat, ale byl v teple, krmili ho voňavým pečivem a byli na něj vlídní. Věděl, jak mnoho to znamená ve světě chudoby, a byl za to vděčný. Z učedníka se stal tovaryš, poctivý, pracovitý a milosrdný k potřebným. Pracoval v pekařství a nenapadlo ho, že by odtud někdy odešel. Ale když mu bylo pětadvacet let, stala se mu nehoda. Sesypaly se na něj pytle s moukou a pochroumaly mu nohu. Ta se už nikdy úplně nespravila a Bohumil na ni celý život napadal. Chromého tovaryše už pekař nechtěl, a tak se s ním rozloučil. Bohumil se s těžkým srdcem vydal do světa.

Šel pěšky do Vídně a pak dál na jih až do italského Terstu. Po cestě se živil, jak se dalo. V Terstu se dostal jako kuchař na loď a několik let se plavil po světě. Viděl mnoho zemí a naučil se spoustu věcí. Šířil po světě slávu českého chleba, housek a koláčů a obohatil své pekařské umění o nové exotické recepty. Po letech se vrátil zpátky do Terstu a chtěl se vydat domů. Netušil, že tam dorazí oklikou a na cikánském voze.

Pradědeček Bohumil pekl celý život noc co noc chleba pro lidi, které miloval. Říkával, že lidé nejsou zlí, jsou jenom nešťastní, a proto se někdy chovají k těm druhým nehezky. Odpustil všem, co mu ublížili, a byl vděčný za přátelství těch, co mu pomohli. Pravidelně rok co rok se u něho zastavovali na své pouti Cikáni a pradědeček je vítal jako svou rodinu. Tábořili za pekárnou u řeky. Přivezli bylinky, nabrousili nože a užívali pradědova pohostinství.